

RELACIJE IZMEĐU NIVOVA EMOCIONALNE VJEŠTINE I KOMPETENTNOSTI I INTENZITETA NAKLONOSTI SOCIJALNOM KONTAKTU KOD ADOLESCENATA

Jasna Bogdanović-Čurić, prof. dr.¹

Jelena Brkić-Šmigoc, mr.²

Dijana Ivanišević, mag.³

SAŽETAK

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati relaciju između emocionalne kompetentnosti i naklonjenosti socijalnom kontaktu kod adolescenata, kao i relaciju između sociodemografskih faktora, kao što su pol, materijalno stanje ispitanika i stepen obrazovanja njihovih roditelja, i naklonjenosti socijalnom kontaktu. U istraživanju je učestvovalo ukupno 120 ispitanika. Riječ je o učenicima Srednje škole "28. Juni", te Gimnazije i Srednje stručne škole „Istočna Ilidža“ u Istočnom Sarajevu.

Rezultati su pokazali da postoji statistički značajna povezanost između nivoa emocionalne vještine i kompetentnosti i intenziteta naklonjenosti socijalnom kontaktu, te da ne postoji statistički značajna povezanost između pola i naklonjenosti socijalnom kontaktu adolescenata. Pored toga, utvrđeno je da ne postoji statistički značajna povezanost između materijalnog stanja i naklonjenosti socijalnom kontaktu, kao i da ne postoji statistički značajna povezanost između stepena obrazovanja roditelja i naklonjenosti socijalnom kontaktu adolescenata.

Ključne riječi: *emocionalna vještina, emocionalna kompetentnost, naklonjenost socijalnom kontaktu, adolescencija, adolescenti.*

UVOD

Psiholozi su otkrili da je učenje o emocijama jedno od najkonfuznijih oblasti u socijalnoj nauci. Postoje mnoge i različite definicije koncepta emocija i nijedna od ponuđenih teorija koja objašnjava emocije nije univerzalno prihvaćena (Plučik,8;4).

Da bi se shvatila važnost emocija dovoljno je samo zamisliti kako bi izgledao život ljudi kada ne bi imali osjećanja. Sve dok čovjek ne razumije svoja osjećanja on ne razumije samoga sebe, kao što ne može razumjeti ni drugoga čovjeka. Zbog toga, krajem drugog milenijuma, osjećanja dolaze u fokus stručne i socijalne percepcije što rezultira pojavom pojmova kao što su emocionalna pismenost i emocionalna inteligencija (Milivojević, 6; 17).

Nakon toga sprovedena istraživanja, na iznenađenje mnogih pokazuju da sam koeficijent inteligencije (IQ) nije garancija za uspjeh u životu. Naime, danas su, da bi bio osiguran razvoj „potpune ličnosti“ potrebni i visok koeficijent inteligencije (IQI) i visok emocionalni koeficijent (EQ). Navedeni koeficijenti su u neposrednoj vezi – i ne radi se o scenariju „jedno ili drugo“ nego prije „i jedno i drugo“. Korist od uporednog razvoja emocionalne inteligencije dok se razvija i kognitivna inteligencija podrazumijeva porast mentalnog i fizičkog zdravlja, uspješan poslovni život, kao i

¹ Filozofski fakultet Univerziteta u Istočnom Sarajevu, Alekse Šantića 1., Pale, e-mail: jasna954@teol.net

² Fakultet Političkih nauka Univerziteta u Sarajevu, Skenderija 72., Sarajevo, e-mail: brkicsmigocj@fpn.unsa.ba

³ Nastavnički fakultet Univerziteta "Džemal Bijedić", Sjeverni logor bb., Mostar, e-mail: Dijana.Ivanisevic@unmo.ba

postizanje veće naklonosti socijalnom kontaktu i većeg zadovoljstva kvalitetom odnosa sa drugim ljudima (Babić, 13; 7).

1. POJAMI I DEFINISANJE EMOCIONALNE INTELIGENCIJE

Iako su opisi emocionalne inteligencije stari koliko i objašnjenja ljudskog ponašanja, pojam emocionalna inteligencija pojavio se tek 1980-tih godina, a utemeljili su ga P. Salovey i J. D. Mayer, koji su emocionalnu inteligenciju definisali kao „ sposobnost praćenja i razlikovanja vlastitih i tuđih emocija, i korištenja tih informacija kao vodiča za razmišljanje i ponašanje " (Salovey, Mayer, 1990, prema Slovey, Sluyter, 11; 5).

Ipak, sami autori smatraju da ova definicija naglašava samo opažanje i regulaciju emocija, te da je isпустиła razmišljanje o osjećanjima. Stoga autori predlažu revidiranu definiciju, prema kojoj „emocionalna inteligencija uključuje sposobnosti brzog zapažanja, procjene i izražavanja emocija; sposobnost uviđanja i generisanja osjećanja koja olakšavaju mišljenje; sposobnosti razumijevanja emocija i znanje o emocijama; i sposobnost regulisanja emocija u svrhu promocije emocionalnog i intelektualnog razvoja" (Slovey, Sluyter, 11; 8).

Međutim, svoju popularnost koncept emocionalne inteligencije je zabilježio pojavom knjige psihologa Daniela Golemana, koji je pojam emocionalne inteligencije suprotstavio pojmu akademske inteligencije, te naglašavao superiornost emocionalne inteligencije u prognozi različitih oblika uspješnosti u svakodnevnom životu pojedinca. Prema njegovom mišljenju emocionalnu inteligenciju čine nekognitivne sposobnosti, kompetencije i vještine koje utiču na sposobnost osobe da se nosi sa zahtjevima i pritiscima okoline (Nikić, 14; 4).

Dakle, emocionalna inteligencija predstavlja sposobnost posmatranja vlastitih emocija i emocija drugih, sposobnost da pravimo razliku među njima i te informacije koristimo kako bismo vodili svoje mišljenje i akcije. Zapravo, to je sposobnost razumijevanja vlastitih emocija i motivacija, jednako kao i emocija i motivacija drugih (Rier, 2004, prema Bogdanović –Čurić, 1; 14).

1.1. EMOCIJE I EMOCIONALNI RAZVOJ ADOLESCENATA

Emocije su psihički procesi kojim se izražavaju odnosi prema stvarima i događajima, drugim ljudima i vlastitim postupcima, akcijama i doživljajima (Bogdanović-Čurić, 1). Emocije su osnovni dio onoga što jesmo i igraju važnu ulogu u našim odnosima sa drugim ljudima. One se niakako ne mogu zaobići. Ipak, većina nas je tradicionalno nastrojena da „emocije ostavi kod kuće“ u uvjerenju da trebamo, da bi bili efektivniji, sve naše planove i odluke bazirati samo na „hladnoj“ i logičnoj inteligenciji (Plučik, 8; 56).

Emocije se manifestuju na 3 načina:

- Emocionalnim doživljajem, koji se sastoji se u doživljaju prijatnosti ili neprijatnosti, doživljanju fizioloških promjena u tijelu, opažanja i misli koje izaziva emocija;
- Emocionalnim ponašanjem – na primjer, kada vičemo na nekoga ko nas je naljutio;
- Fiziološkim promjenama u tijelu, kao što su lupanje srca, napetost mišica, znojenje, drhtanje i sl. (Milivojević, 6; 72).

Emocionalni razvoj je posljedica međusobnog uticaja bioloških karakteristika i socijalnog učenja koje se odvija u porodici i školi. Potreba za ljubavlju kod djeteta, potreba za afektivnom vezanošću kod adolescenta postaje ključ emocionalnog razvoja.

Ipak, emocionalni razvoj u adolescenciji karakteriše traganje za emocionalnom podrškom van porodičnih okvira. Naime, roditelji u ovom periodu prestaju da budu jedini izvor sigurnosti i emocionalne razmjene, te adolescent započinje proces psihološkog odvajanja od roditelja i postizanja autonomije. Stoga van porodice - među vršnjacima i partnerima, počinje da traži emocionalnu podršku i prihvatanje (Babić, 13; 44).

Život bez emocionalnog uzbuđenja adolescenti doživljavaju praznim i jednoličnim, nema li ih u svakodnevnom životu traže se u romanima, ogovaranjima.

Emocije adolescenata su često vrlo promjenljive, te navodimo karakteristike različitih emocija:

1. Primarne emocije: radost, ljutnja, strah i žalost.

Radost je pratilac ostvarenja želja i ciljeva, pa se najčešće susreće kod adolescenata koji su uspješni učenici.

Ljutnja se javlja kada se nađemo pred nekom preprekom.

Strah je emocija u kojoj se osjećamo bespomoćnim. Ispitivanja strahova adolescenata pokazuju da su najučestaliji: strah od školskog neuspjeha, fizičke agresivnosti odraslih, smrti, bolesti, nesrećnih slučajeva i moralnog propadanja.

Žalost prati gubitak nečega što smo cijenili. Uzroci žalosti kod adolescenata su različiti: smrt bliske osobe, razvod roditelja, odsutnost osobe za koju smo posebno vezani i prekid prijateljstva koje im je puno značilo.

2. Emocije koje se odnose na samoprocjenu su one koje se javljaju u vezi sa vlastitom ličnošću.

Osjećaj uspjeha javlja se kod adolescenata kada su ostvarili neki cilj.

Ponos je emocija koja se javlja kod adolescenta kada procjeni da je ono što je postigao izrazit uspjeh.

Osjećaj krivice javlja se kada adolescent procjeni da je prekršio neke moralne zahtjeve.

I osjećaj samosvijesti je emocija koja se odnosi na vlastitu ličnost.

3. Emocije koje se odnose na druge ljude čine veliki dio našeg doživljavanja.

Najvažnije su: ljubav, ljubomora, mržnja, zavist, različiti pozitivni ili negativni osećaji prema drugima.

Ljubav je osjećaj trajne pozitivne sklonosti prema drugoj osobi.

Ljubomora se javlja kada opažamo da se naklonost voljene osobe okreće nekom drugom.

Zavist se javlja kada nam se čini da drugi imaju nešto što i mi želimo da imamo.

Mržnja u svojoj suštini sadži želju za uništenjem onoga koga mrzimo.

4. Emocije vezane za procjenjivanje održavaju vrjednovanje svijeta i vlastitog položaja u njemu (Bogdanović-Čurić, 2; 19).

Kontrolisati burne emocije adolescenata i podići emocionalno inteligentnog tinejdžera predstavlja cilj mnogim roditeljima. Stoga brojni vaspitni postupci naročito u porodici i školi imaju za cilj da razviju kod djece i adolescenata emocionalnu kontrolu tj. naviku da se emocije izražavaju na društveno prihvatljiv način. Pored toga, budući da se emocionalna inteligencija jednim dijelom stiče genetskim naslijeđem, a jednim dijelom i učenjem, djeca emocionalnu inteligenciju najvećim dijelom uče od svojih roditelja i to kada se oni angažuju u dvije različite aktivnosti. Naime, prva se odnosi na to da reflektuju ono što vide kod svog tinejdžera. To jednostavno znači, kada verbalizuju ono što vide na

njegovom licu, npr: „Danas mi izgledaš tužno. Je li sve u redu“? Ili: „Gledaš kao da se zbog nečega osjećaš krivim – želiš li mi nešto reći“? Rijetko kada taj tip ispitivanja vodi do dubinske konverzacije s detetom. Ipak, ta pitanja će pomoći tinejdžeru da prepozna određeno emocionalno stanje unutar sebe, pomoću identifikacije, i da nauči svoj unutrašnji jezik, jezik emocija (Goleman, 4; 32).

Dakle, najbitnija je međusobna povezanosti, jer emocionalna veza koju dijete po samom rođenju uspostavlja sa svojim roditeljima predstavlja osnovu emocionalne inteligencije. Jačanjem te veze dolazi i do rađanja empatije kod djeteta, kao i sposobnosti da identifikuju mnoštvo kompleksnih i suptilnih emocija unutar sebe i drugih. Nadalje, oni mogu razumjeti te emocije dovoljno dobro da bi razlikovali motivacije, što im zauzvrat daje mnogo veći uticaj nad vlastitim emocionalnim životom. Djeca sa takvim stavom imaju sposobnost da prave razliku između ljutnje, tuge, frustracije, bijesa, krivice, sramote i velikog broja drugih osjećanja. Oni iz tih osjećanja skupljaju informacije o onome šta stoji iza njih i, što je još važnije, uočavaju kako se bez „zapinjanja“ probijati kroz njih.

2. SOCIJALNI MOTIVI

Pod socijalnim, društvenim motivima podrazumijevaju se motivi koji za svoje javljanje i zadovoljenje zahtijevaju veze sa drugim ljudima. Naime, riječ je o težnji jedinke da se udružuje sa drugim ljudskim jedinkama, da bude u njihovom prisustvu (Rot, Radonjić, 10; 64).

Postoji podjela motiva na primarne - koji zadovoljenjem osiguravaju održanje čovjeka kao živog bića i biološke jedinke, i sekundarne - koji se javljaju kao proizvod čovjekovog života u zajednici sa drugim ljudima i koji se javljaju samo kada je čovjek u kontaktu sa drugim ljudima. Kod nekih pojedinaca socijalni motivi su važniji i jači od bioloških, što se manifestuje u prioritetu njihovog zadovoljenja (Krneta, 5; 41).

Pored toga, moguće je razlikovati dvije grupe socijalnih motiva:

- socijalni motivi za vezanošću sa drugim ljudima, motivi za društvom i
- socijalni motivi za obezbjeđenje lične egzistencije i afirmacije (Rot, 9; 22).

Pokušavajući odrediti bliže karakteristike socijalnih motiva mogli bismo navesti slijedeće:

- to su motivi koji se mogu zadovoljiti samo direktnim kontaktom, direktnom interakcijom sa drugim ljudima;
- koji pokreću na socijalno ponašanje, predstavljaju pokretačke snage za interakciju među ljudima više nego drugi motivi;
- koji počivaju na psihološkim potrebama čije nezadovoljenje ne dovodi do tjelesnih poremećaja, ali se ipak doživljava kao stanje „napregnutosti“ koga se čovjek želi osloboditi;
- motivi koje po pravilu, nalazimo u različitom stepenu razvijene kod članova društva, koji su više ili manje opšte pokretačke snage društvenog ponašanja.

2.1. AFILIJATIVNA MOTIVACIJA

Afilijativna motivacija je višedimenzionalan konstrukt, i često se definiše kao motivacija za socijalnim kontaktom. Neki je nazivaju i osnovnom ljudskom potrebom traženja društva drugih ljudi, odnosno generalizovanim pozitivnim očekivanjima u socijalnim odnosima (Stojaković, 11; 21).

Govoreći o afilijativnoj motivaciji, možemo govoriti o četiri vrste motiva koji navode ljude na socijalne kontakte. To su emocionalna podrška, socijalna uporedba, pozitivna stimulacija i pažnja. Različiti ljudi, dakle, preferiraju različite motive za ulazak u socijalne kontakte s drugim ljudima. Neki to čine zbog emocionalne podrške koju dobivaju od drugih ljudi kad su u teškim životnim situacijama jer ih na taj način nastoje olakšati. Drugi imaju učestalu potrebu za upoređivanjem i dobivanjem potvrde o vlastitoj vrijednosti pa je socijalna uporedba ono što ih najčešće motiviše na socijalne odnose. Postoje i ljudi koji se jednostavno dobro osjećaju u društvu drugih, mnogo bolje nego kad su sami, oni vole sklapati prijateljstva i biti bliski s mnogo ljudi jer ih to samo po sebi stimuliše i čini sretnim. Posljednji su oni koji imaju potrebu biti u središtu pažnje, pohvaljeni i cijenjeni pa ulaze u odnose sa drugima motivisani dobijanjem njihove pažnje (Penington, 7; 89).

Više istraživačkih rezultata govori o polnim razlikama u afilijativnoj motivaciji. Žene se konzistentno pokazuju kao afilijativnije od muškaraca (Klasnić, 1997., prema Babić, 13; 36).

2.2. USLOVI AFILIJATIVNOSTI

U nemogućnosti da istraživanjima daju odgovor o opštim uzrocima udruživanja psiholozi su pristupili istraživanju posebnih, specifičnih faktora od kojih zavisi intenzitet težnje za udruživanjem, intenzitet afilijativnog motiva (Rot, 9; 24).

Šahter (1959) je utvrdio da ljudi žele prisutnost drugih, kao i da preferiraju biti sa drugima koji su u istoj situaciji.

Sarnof i Zimbardo (1961) pokazali su da je prisutnost drugih poželjna kad su ljudi uplašeni, ali ne i kad ljudi osjećaju tjeskobu (Dunderović, 3; 98).

Šahter je pretpostavio da strah uzrokuje afilijaciju kod ljudi zbog dva razloga: prvo, drugi ljudi direktno djeluju na smanjenje straha pružajući utjehu i smirivanje; i drugo, pružaju sredstvo kojim se može vrjednovati šta je prikladno osjećati i raditi u datoj situaciji (Penington, 7; 91).

3. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

3.1. PREDMET ISTRAŽIVANJA

Polazni predmet ovog istraživanja odnosi se na sagledavanje odnosa između emocionalne vještine i kompetentnosti i naklonosti socijalnom kontaktu kod učenika srednje škole. Širi predmet istraživanja odnosi se na sagledavanje relacija između sociodemografskih faktora, kao što su pol, materijalno stanje i stepen obrazovanja roditelja, i naklonosti socijalnom kontaktu kod učenika.

3.2. PROBLEM ISTRAŽIVANJA

Da li učenici srednje škole znaju adekvatno da prepoznaju emocionalne vještine i kompetentnosti i njihove naklonosti socijalnom kontaktu je problem istraživanja ovog rada.

3.3. CILJ ISTRAŽIVANJA

Osnovni cilj ovog istraživanja je ispitivanje uticaja emocionalne vještine i kompetentnosti na naklonost socijalnom kontaktu, kao i uticaja određenih sociodemografskih faktora na naklonost socijalnom kontaktu kod učenika.

Istraživanje emocionalne inteligencije kao determinante naklonjenosti socijalnom kontaktu ima dvostruki cilj - naučni i praktični. Naučni cilj ovog istraživanja ogleda se u utvrđivanju veza i odnosa između posmatranih varijabli i izvođenju zaključaka koji se mogu uporediti sa drugim istraživačkim nalazima. Praktični cilj ogleda se u tome što se dobijeni rezultati mogu koristiti u svrhu informisanja o tome koliko emocionalna inteligencija utiče na naklonost socijalnom kontaktu, kao i podsticanje daljih istraživanja.

3.4. ZADACI ISTRAŽIVANJA

Nakon definisanja predmeta i cilja, pristupili smo definisanju sljedećih zadataka istraživanja:

1. Ispitati postojanje statistički značajne povezanosti između emocionalne vještine i kompetencije i naklonjenosti socijalnom kontaktu učenika srednje škole.
2. Ispitati postojanje statistički značajne povezanosti između pola učenika i naklonjenosti socijalnom kontaktu.
3. Ispitati postojanje statistički značajne povezanosti između materijalnog stanja učenika i naklonjenosti socijalnom kontaktu.

4. Ispitati postojanje statistički značajne povezanosti između stepena obrazovanja roditelja i naklonosti socijalnom kontaktu učenika.

3.5. HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

Na osnovu navedenih zadataka istraživanja, postavili smo sljedeće istraživačke hipoteze:

H1: Postoji statistički značajna povezanost između emocionalne vještine i kompetencije i naklonosti socijalnom kontaktu učenika.

H2: Postoji statistički značajna povezanost između pola učenika i naklonosti socijalnom kontaktu.

H3: Postoji statistički značajna povezanost između materijalnog stanja učenika i naklonosti socijalnom kontaktu.

H4: Postoji statistički značajna povezanost između stepena obrazovanja roditelja i naklonosti socijalnom kontaktu učenika.

3.6. DEFINISANJE VARIJABLI

Neophodan uslov svakog istraživanja je posjedovanje dvije vrste varijabli: nezavisnih i zavisnih.

Nezavisne varijable u ovom istraživanju su:

- emocionalna vještina i kompetentnost,
- pol,
- materijalno stanje,
- stepen obrazovanja roditelja učenika.

Zavisna varijable ovog istraživanja je:

- Naklonost socijalnom kontaktu je zavisna varijabla u ovom istraživanju.

3.7. UZORAK ISTRAŽIVANJA

Istraživanje je sprovedeno na uzorku od 120 ispitanika. Riječ je o učenicima Srednje škole „28. Juni“, te Gimnazije i Srednje stručne škole „Istočna Ilidža“ u Istočnom Sarajevu. Struktura uzorka ovog istraživanja data je u Tabeli 1.

Tabela 1. Struktura uzorka ispitanika

ODRENICA UZORKA	FREKVENCIJA	PROCENTI %
POL		
MUŠKI	52	43,3 %
ŽENSKI	68	56,7 %
MATERIJALNO STANJE		
LOŠE	10	8,3 %
OSREDNJE	88	73,3 %
DOBRO	22	18,3 %
STEPEN OBRAZOVANJA OCA		
NIŽE	8	6,7 %
SREDNJE	77	64,2 %
VIŠE ILI VISIKO	35	29,2 %

STEPEN OBRAZOVANJA MAJKE		
NIŽE	8	6,7 %
SREDNJE	75	62,5 %
VIŠE ILI VISIKO	36	30 %

Evidentno je da je većina ispitanika iz našeg uzorka (68 ili 56,7 %) ženskog pola. Pored toga, većina ispitanika (88 ili 73,3 %) potiče iz porodica sa prosječnim materijalnim prilikama. Takođe, većina ispitanika ima roditelje sa srednjim stepenom obrazovanja i to: 77 ili 64,2 % ispitanika ima očeve srednjeg stepena obrazovanja, dok 75 ili 62,5 % ispitanika ima majke sa srednjim stepenom obrazovanja.

3.8. METODE I INSTRUMENTI ISTRAŽIVANJA

Ovo istraživanje, kako je koncipirano i realizovano, je tipično neeksperimentalno istraživanje. Korištena je servej metoda, jer ona omogućava primjenu različitih mjernih instrumenata i raznovrsnih postupaka za obradu podataka. Kao dopunska metoda korištena je metoda teorijske analize i sinteze. Ova metoda je doprinijela potpunijem uvidu u problematiku ovog istraživanja, te je na taj način dala svoj doprinos i prilikom interpretacije rezultata istraživanja i prilikom izvođenja zaključaka ovog istraživanja.

U realizaciji istraživanja korišteni su sljedeći instrumenti:

1. Upitnik za učenike, kojim su dobivene informacije o polu i materijalnom stanju ispitanika, kao i stepenu obrazovanja njegovih roditelja.
2. Upitnik emocionalnih vještina i kompetentnosti (UEK-15), čiji je autor doc. dr Vladimir Takšić. Riječ je o petostepenoj skali Likertovog tipa, koja sastoji se od 15 ajtema, a ispitanici zaokružuju odgovor koji se najviše odnosi na njih. Raspon bodova kreće se od 15 do 70. Veći skor na upitniku znači veći nivo emocionalne vještine i kompetencije.
3. Skala za ispitivanje naklonjenosti socijalnom kontaktu, koja je preuzeta iz knjige Osnovi psihologije menadžmenta, čiji je autor prof. dr Ratko Dunđerović (2005). Na ovoj četverostepenoj skali sa 14 ajtema ispitanici zaokružuju odgovor koji se najviše odnosi na njih. Raspon bodova kreće se od 14 do 56. Veći skor na skali znači manji intenzitet naklonosti socijalnom kontaktu.

3.9. ORGANIZACIJA ISTRAŽIVANJA I POSTUPCI ZA OBRADU PODATAKA

Organizaciju istraživanja i prikupljanje podataka obavili su autori rada. Popunjavanje upitnika obavljeno je anonimno i grupno.

Prilikom statističke obrade podataka primijenjen je programski paket SPSS 17,0 a korišteni su postupci za obradu podataka koji odgovaraju metodološkoj koncepciji rada: frekvencije, procenti, χ^2 test i Koeficijent kontingencije.

4. PRIKAZ I ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA

Rezultati sprovedenog istraživanja prezentirani su prema postavljenim hipotezama.

Naime, u ovom istraživanju krenuli smo od pretpostavke da postoji statistički značajna povezanost između nivoa emocionalne vještine i kompetentnosti i intenziteta naklonjenosti socijalnom kontaktu.

Slijedi tabela 2 u kojoj su predstavljeni dobiveni podaci.

Tabela 2. Relacija između nivoa emocionalne vještine i kompetentnosti i naklonosti socijalnom kontaktu

NIVO EMOCIONALNE VJEŠTINE I KOMPETENCIJE	NIVO ISPOLJAVANJA NAKLONOSTI SOCIJALNOM KONTAKTU			UKUPNO
	NISKO ISPOLJEN	PROSJEČN O ISPOLJEN	VISOKO ISPOLJEN	
NIZAK	15 40,5 %	8 21,6 %	14 37,8 %	37 100 %
UMJEREN	7 14,9 %	18 38,3 %	22 46,8 %	47 100 %
VISOK	13 37,1 %	14 40,0%	9 22,9 %	36 100,0 %
UKUPNO	35 29,4 %	40 33,6 %	44 37,0 %	120 100 %

$$\chi^2 (4) = 11,075; p = ,026; C = ,292$$

Navedeni statistički parametri ($\chi^2 (4) = 11,07$; $p = ,026$; $C = ,292$) pokazuju da na nivou značajnosti $p < ,01$ postoji statistički značajna povezanost između nivoa emocionalne vještine i kompetentnosti i intenziteta naklonjenosti socijalnom kontaktu. Između emocionalne kompetentnosti i naklonosti socijalnom kontaktu postoji umjerena pozitivna povezanost. Ovo istraživanje je u korelaciji sa prethodnim istraživanjima Rota i Šahtera.

U tabeli 2. možemo uočiti da je 22 ili 46.8% ispitanika umjerenog nivoa emocionalne kompetentnosti navelo da ispoljava visok nivo naklonosti socijalnom kontaktu. Takođe se vidi i da je najveći broj ispitanika sa „niskim nivom“ emocionalne kompetentnosti (15 ili 40 % ispitanika) u kategoriji „nisko ispoljenog“ nivoa naklonosti socijalnom kontaktu. Uprkos onome što intuitivno znamo o emocijama i njihovom značaju u svakodnevnom životu, možemo imati teškoća da promađemo prave riječi da ih opišemo ili definišemo (Plučik, 8; 12). Ovi nalazi imaju svoje uporište u činjenici da svi šaljemo emocionalne signale tokom svakog susreta i oni utiču na one sa kojima bivamo, te što smo društveno vještiji bićemo u mogućnosti da bolje kontrolišemo signale koje šaljemo, i obrnuto (Goleman, 2007; 83). Nivo emocionalne vještine i kompetencije najviše se ispoljava u aspektima kao što su: prepoznavanje emocija kod drugih, jer ispitanici lako uočavaju promjene raspoloženja kod prijatelja i tačno procjenju njihovo emocionalnog stanje, i samosvijest, budući da se pokazalo da su sposobni prepoznati svoje emocije i izraziti ih na odgovarajući način.

2. Pretpostavljamo da postoji statistički značajna povezanost između pola učenika i naklonosti socijalnom kontaktu. U tabeli 3, prikazani su podaci.

Tabela 3. Relacije između nivoa naklonosti socijalnom kontaktu i pola učenika

POL	NIVO ISPOLJAVANJA NAKLONOSTI SOCIJALNOM KONTAKTU			UKUPNO
	NISKO ISPOLJEN	PROSJEČN O ISPOLJEN	VISOKO ISPOLJEN	
MUŠKI	21 40,4 %	14 26,9 %	17 32,7 %	52 100 %
ŽENSKI	14 20,6 %	26 38,2 %	28 41,2 %	68 100 %
UKUPNO	35 29,2 %	40 33,3 %	45 37,5 %	120 100 %

$$\chi^2 (2) = 5,656; p = ,059; C = ,212$$

Sprovođenjem χ^2 testa, na osnovu dobivenih rezultata ($\chi^2 (2) = 5,656$, $p = ,059$; $C = ,212$) dolazimo do zaključka da ne postoji statistički značajna povezanost između pola i naklonjenosti socijalnom kontaktu. Dakle, naša hipoteza nije potvrđena. Međutim, iako ne postoje statistički značajne razlike između muških i ženskih ispitanika i intenziteta naklonosti socijalnom kontaktu potvrđuju naše hipoteze treba uzeti sa oprezom, budući da je nivo značajnosti blizu 0,05, a iz tabele 3. se vidi da je 21 ili 40 % ispitanika muškog pola ispoljava nizak intenzitet naklonosti socijalnom kontaktu, te da 28 ili 41,2 % ispitanika ženskog pola ispoljava visok intenzitet naklonosti socijalnom kontaktu. Moglo bi se reći da bi se te razlike vjerovatno ispoljile na većem ili po ovoj sociodemografskoj karakteristikci ujednačenijim uzorku.

3. Pretpostavljamo da postoji statistički značajna povezanost između materijalnog stanja učenika i naklonosti socijalnom kontaktu.

Tabela 4. Relacije između nivoa naklonosti socijalnom kontaktu i materijalnog stanja

MATERIJALNO STANJE	NIVO ISPOLJAVANJA NAKLONOSTI SOCIJALNOM KONTAKTU			UKUPNO
	NISKO ISPOLJEN	PROSJEČNO ISPOLJEN	VISOKO ISPOLJEN	
LOŠE	4 40 %	3 30 %	3 30 %	10 100 %
PROSJEČNO	23 26,1 %	30 34,1 %	35 39,8 %	88 100%
VISOKO	8 36,4 %	7 31,8 %	7 31,8 %	22 100 %
UKUPNO	35 29,2%	40 33,3 %	45 37,5 %	120 100%

$$\chi^2 (4) = 1,594; p = ,810; C = ,115$$

Na osnovu analize dobivenih statističkih parametara ($\chi^2 (4) = 1,59$, $p = ,810$; $C = ,115$) zaključujemo da ne postoji statistički značajna povezanost između materijalnog stanja učenika i intenziteta naklonosti socijalnom kontaktu. Evidentno je da ispitanici različitog materijalnog stanja imaju približno isti intenzitet naklonosti socijalnom kontaktu u posmatranom uzorku. Drugim riječima naklonost socijalnom kontaktu ne zavisi od materijalnog stanja porodica u kojima žive učenici srednje škole i gimnazije. Iz iskustava i istraživanja psihologa je evidentno da su emocije povezane sa materijalnim stanjem uglavnom rezultat sukoba i nesklada onoga što se želi na svjesnom nivou i onoga što je zabilježeno kao informacija na nivou naše podsvjesti.

4. Pretpostavljamo da postoji statistički značajna povezanost između stepena obrazovanja roditelja i naklonosti socijalnom kontaktu učenika.

Dobijeni podaci o relacijama između nivoa naklonosti socijalnom kontaktu i stepena obrazovanja roditelja biće prikazani u Tabeli 5. i Tabeli 6.

Tabela 5. Relacije između nivoa naklonosti socijalnom kontaktu i stepena obrazovanja majke

OBRAZOVANJE MAJKE	NIVO ISPOLJAVANJA NAKLONOSTI SOCIJALNOM KONTAKTU			UKUPNO
	NISKO ISPOLJEN	PROSJEČNO ISPOLJEN	VISOKO ISPOLJEN	
NIŽE	3 37,5 %	4 50 %	1 12,5 %	8 100 %

SREDNJE	20 26,7 %	22 29,3 %	33 44 %	65 100%
VIŠE ILI VISOKO	12 33,3 %	14 38,9 %	10 27,8 %	36 100 %
UKUPNO	35 29,2 %	40 35,3 %	45 37,5 %	120 100%

$$\chi^2 (6) 6,678; p= ,135; C= ,230$$

Tabela 6. Relacije između nivoa naklonosti socijalnom kontaktu i stepena obrazovanja oca

OBRAZOVANJE OCA	NIVO ISPOLJAVANJA NAKLONOSTI SOCIJALNOM KONTAKTU			UKUPNO
	NISKO ISPOLJEN	PROSJEČN O ISPOLJEN	VISOKO ISPOLJEN	
NIŽE	3 37,5 %	3 37,5 %	2 25 %	8 100 %
SREDNJE	18 23,4 %	31 40,3 %	28 36,4 %	77 100%
VIŠE ILI VISOKO	14 40 %	6 17,1 %	15 42,9 %	35 100 %
UKUPNO	34 29,2 %	40 33,3%	46 37,5 %	120 100%

$$\chi^2 (4) =7,014; p= ,352; C= ,235$$

Dobiveni statistički parametri ($\chi^2 (4) =1,594, p= ,810; C= ,230$ te $\chi^2 (4) =7,014, p=,352; C= ,235$) ukazuju da ne postoji statistički značajne povezanost između stepena obrazovanja roditelja i intenziteta naklonjenosti socijalnom kontaktu. Dakle, naša hipoteza nije potvrđena. Stepenn obrazovanja roditelja nema uticaja na intenzitet naklonosti socijalnom kontaktu.

Iz ovoga proizilazi da je intenzitet ispoljenosti naklonosti socijalnom kontaktu prilično stabilan u posmatranom uzorku, bez obzira na stepen obrazovanja roditelja i da zavisi od nekih drugih faktora koji mogu biti predmet nekih drugih istraživanja.

ZAKLJUČAK

U cilju sagledavanja određenih karakteristika adolescentne populacije, koje se prije svega odnose na relacije između nivoa emocionalne kompetentnosti i intenziteta naklonjenosti socijalnom kontaktu, ovim istraživanjem došli smo do rezultata, koji mogu poslužiti kao korisne smjernice za dalja istraživanja navedenog problema.

1. Na osnovu dobivenih rezultata najprije je potrebno istaći da posmatrana populacija učenika srednje škole u velikoj mjeri ispoljava umjeren nivo emocionalne vještine i kompetentnosti.
2. Rezultati dobiveni na Skali naklonosti socijalnom kontaktu ukazuju da je u posmatranoj populaciji intenzitet naklonosti socijalnom kontaktu nešto slabije izražen od očekivanog.
3. Rezultati sprovedenog istraživanja su pokazali da postoji statistički značajna povezanost između nivoa emocionalne vještine i kompetencije i naklonosti socijalnom kontaktu kod učenika.
4. Ustanovljeno je da ne postoji statistički značajna povezanost između pola i naklonosti socijalnom kontaktu, iako su pojedina dosadašnja istraživanja pokazala da su osobe ženskog pola naklonjenije socijalnom kontaktu. Stoga bi u narednim istraživanjima ovog tipa bilo poželjno istražiti i dodatno rasvijetliti relaciju između navedenih varijabli, na većem ili po ovoj sociodemografskoj karakteristici ujednačenom uzorku.

5. Pokazalo se da ne postoji statistički značajna povezanost između materijalnog stanja i naklonjenosti socijalnom kontaktu kod učenika, kao i da ne postoji statistički značajna povezanost između naklonjenosti socijalnom kontaktu učenika i stepena obrazovanja njegovih roditelja. Međutim, s obzirom na to da su oblasti emocionalne inteligencije i socijalnog kontakta još uvijek nedovoljno istražene oblasti, rezultati sprovedenog istraživanja bi mogli otvoriti put nekim novim idejama i podstaći neka nova istraživanja.

6. Takođe, rezultati dobiveni ovim istraživanjem imaju i praktičan značaj, koji se posebno ogleda u radu sa adolescentima srednjoškolskog uzrasta. Taj rad treba usmjeriti na razvoj emocionalne inteligencije kao sposobnosti da se saosjeća sa drugima, procjenjuje, stvaraju dobri odnosi, te da se bude privlačan, kao i drugih emocionalnih vještina kod mladih, jer te sposobnosti su jedne od presudnih da se pojedinac zaista uklopi u društvo i bude uspješan, a time koristan kako sebi, tako i svojoj okolini.

LITERATURA

1. Bogdanović-Čurić J. (2007), *Emocionalna inteligencija, stres i školski uspjeh adolescenata* (doktorska disertacija), Filozofski fakultet Univerziteta u Istočnom Sarajevu.
2. Bogdanović-Čurić J. (2008), *Provođenje programa emocionalne inteligencije u Hercegovini*, Radovi Filozofskog fakulteta, Pale.
3. Dunderović R. (2005), *Osnovi psihologije menadžmenta*, Fakultet za menadžment u Novom Sadu, Novi Sad.
4. Goleman D. (2007), *Emocionalna inteligencija*, Geopolitika, Beograd.
5. Krneta D. (2004), *Odabrana poglavlja iz edukacijskacijske psihologije*, TTC, Banja Luka.
6. Milivojević Z. (2008), *Emocije - Psihoterapija i razumevanje emocija*, Psihopolis institut, Novi Sad.
7. Penington D. (2004), *Osnove socijalne psihologije*, Naklada Slap, Zagreb.
8. Plučik R. (2006), *Emocije u psihoterapijskoj praksi*, Centar za primjenjenu psihologiju, Beograd.
9. Rot N. (1980), *Osnovi socijalne psihologije*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd.
10. Rot N., Radonjić S. (1996), *Psihologija za drugi razred gimnazije*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd.
11. Salovey P., Sluyter, D. (1999), *Emocionalni razvoj i emocionalna inteligencija*, Educa, Zagreb.
12. Stojaković P. (2003), *Psihologija za drugi razred gimnazije*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Banja Luka.

Izvori sa interneta:

13. Babić A. (2004). *Emocionalna inteligencija i neki pokazatelji prilagodbe kod učenika rane adolescentne dobi*, <http://dariv.ffzg.hr/11/1/AnaBabic.pdf> (pristupljeno 12.2.2014).
14. Nikić, P., *Koncept emocionalne inteligencije*, Centar za proučavanje i primenu emocionalne inteligencije, http://www.emocionalna_inteligencija.com/lat/koncept-eq.html; (pristupljeno 15.2.2014).

Jasna Bogdanović-Čurić
Jelena Brkić-Šmigoc
Dijana Ivanišević

SUMMARY

The aim of this study was to examine relationship between emotional competence and social contact affection of adolescents, as well as socio demographic factors, such as gender, financial status of examinee and the level of education and social contact orientation of the parents.

Total of 120 examinees were included in the research. The students of 28. Juni Secondary school, Comprehensive school, Istočna Ilidža Vocational school in Istočno Sarajevo were respondents. The results indicated that there was statistically significant correlation between the levels of emotional skills and competence and intensity of social contact affection, and that there was no statistically significant association between the sex and social contact affiliation among adolescents.

In addition, it was asserted that there was no statistically significant association between financial status and social contact affection, as well as there was no statistically significant correlation between the level of the education of the parents and social involvement affiliation of adolescents.

Keywords: *emotional skill, emotional competence, social contact affection, adolescence, adolescents.*